

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-492/2022. számú ügyben
Az iskolai hiányzás miatt elrendelt családi pótlék szüneteltetésére
vonatkozó eljárással összefüggésben

Előadó: dr. Bene Beáta

Érintett szervek:

- Budapest Főváros Kormányhivatala XV. Kerületi Hivatala
- Budapest Főváros Kormányhivatala VIII. Kerületi Hivatala
- Budapest XV. Kerületi László Gyula Gimnázium és Általános Iskola

2022.

**Az alapvető jogok biztosának
Jelentése
az AJB-492/2022. számú ügyben**

Az eljárás megindítása

A szülők panaszbeadványukban azt sérelmezték, hogy az édesapa számára nem folyósítják a gyermekeik után járó családi pótlék teljes összegét. Előadták, hogy a család 2018 augusztusában a két gyermek helyett csak az egyik gyermek után kapott családi pótlékot. Az ellátás jogosultjaként az apa azt a tájékoztatást kapta a Magyar Államkincstártól (a továbbiakban: MÁK), hogy a nagyobbik gyermeke után járó támogatást nem folyósították, mert betöltötte a 16. életévét. Ezt követően a nagyobbik gyermek iskolalátogatási igazolását személyesen vitte be az édesapa a MÁK ügyfélszolgálatára, majd mivel 2018 novemberében még mindig nem kapták meg a mindkét gyermek után járó családi pótlékot, felhívta a MÁK telefonos ügyfélszolgálatát. Itt már arról tájékoztatták, hogy a gyámhatóság döntése miatt a kisebbik fia után járó támogatást szüneteltetik, mivel a gyermek iskolai hiányzásainak mértéke meghaladta a jogszabályban meghatározottakat. *A panaszosok sérelmezték, hogy a hatóságok semmilyen módon nem értesítették őket a családi pótlék folyósításának szüneteltetéséről.*

A panaszos beadványában az ügy előzményeként előadta, hogy a gyermeke 2018. januártól júniusig egy Magyarországon működő külföldi, de magyar OM azonosítóval nem rendelkező iskola tanulója volt. A Budapest XV. Kerületi László Gyula Gimnázium és Általános Iskola (a továbbiakban: Iskola) a tanuló jogviszony szüneteltetésére vonatkozó 2018. januárban benyújtott kérelmükről csak májusban hozott elutasító döntést. A kérelem és a döntés közötti időszakra pedig igazolatlan hiányzásként rögzítette a gyermek iskolából való távolmaradását. Ezt követően megindult a szabálysértési és a gyámhatósági eljárás, amelyben Budapest Főváros Kormányhivatala (a továbbiakban: BFKH) XV. Kerületi Hivatala (a továbbiakban: Hatóság vagy Gyámhatóság) járt el hatóságként.

Tekintettel arra, hogy a panaszügyben előadottak alapján felmerült az alapjogi visszásság gyanúja, az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény (a továbbiakban: Ajbt.) 18. § (1) bekezdése alapján hivatali elődöm vizsgálatot indított, és az Ajbt. 21. § (1) bekezdés b) pontja alapján az iratok megküldése mellett történő tájékoztatást kért a Hatóságtól, a BFKH VIII. Kerületi Hivatalától (a továbbiakban: Családtámogatási Hatóság), valamint az Iskolától és annak fenntartójától, az Észak-Pesti Tankerületi Központtól (a továbbiakban: Tankerület). A közigazgatási hatósági eljárást érintő kérdésben pedig az igazságügyi miniszter szakmai álláspontját is kikérte.

Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek

- a jogállamiság elve és a jogbiztonság követelménye: *„Magyarország független demokratikus jogállam.”* [Alaptörvény B) cikk (1) bekezdés];
- az oktatáshoz való jog: *„Minden magyar állampolgárnak joga van a művelődéshez. Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja.”* [Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdés];
- a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog: *„Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A*

hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”
[Alaptörvény XXIV. cikk];

Az alkalmazott jogszabályok

- az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.);
- a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXC. törvény (a továbbiakban: Nkt.);
- gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.);
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.);
- a polgárok személyi adatainak és lakcímének nyilvántartásáról szóló 1992. évi LXVI. törvény (a továbbiakban: Nytv.);
- a személyazonosító jel helyébe lépő azonosítási módokról és az azonosító kódok használatáról szóló 1996. évi XX. törvény (a továbbiakban: 1996. évi XX. törvény)
- a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény végrehajtásáról szóló 223/1998. (XII. 30.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Cst. Vhr.);
- A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyer.);
- a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (a továbbiakban: Gyszr.);
- a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról szóló 20/2012. (VIII. 31.) EMMI rendelet (a továbbiakban: EMMI rendelet).

A megállapított tényállás

1. A *szülők* által előadottak szerint az édesapa 2018 januárjában kérte gyermeke tanulói jogviszonyának *határozatlan ideig történő szüneteltetését*. Az Iskola 2018 februárjában a panaszosok által mellékelt beiratkozási igazolást nem fogadta el, továbbá jelezte, hogy gyermeküket 2018. január 29-től hiányzóként tartja nyilván. Ezen kívül felhívta a panaszosok figyelmét arra, hogy gyermekük tanulói jogviszonyát nem áll módjában felfüggeszteni, annak megszüntetésére van csak lehetőség, a két szülő együttes kérelmére, amennyiben mellékelnek egy hiteles adatokat tartalmazó befogadó nyilatkozatot. A szülő által korábban csatolt befogadó nyilatkozat szerint ugyanis a gyermek már 2017 szeptemberétől a tanulójuk.

A szülők ezt követően egy újabb, februári közös beadványukban kérelmezték a gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetését, egyben tájékoztatták az Iskolát, hogy a másik iskola befogadó nyilatkozatában a tanulói jogviszony dátuma valóban tévesen került feltüntetésre, de intézkedtek annak újbóli, helyes kiállítása iránt. Mindemellett igazolták gyermekük 2018. január 29-30-ai hiányzását.

A szülők 2018 áprilisában a Tankerülethez fordultak, mivel ügyükben az Iskola nem hozott döntést. A Tankerület a válaszában arról tájékoztatta a szülőket, hogy a gyermekük által látogatott, Magyarországon működő külföldi iskola OM azonosítóval nem rendelkezik, így gyermekük átvétele oda nem lehetséges. Értesítette őket emellett arról, hogy gyermeküknek hivatalosan továbbra is az Iskolával áll fenn a tanulói jogviszonya, ahol a tanulónak 344 óra igazolatlan óra mulasztása gyűlt össze.

Az édesapa időközben – tájékoztatást kérve – a Hatósághoz fordult a gyermeke magyarországi tanulói jogviszonyának megszüntetése ügyében. A Hatóság a 2018. május 4-én hozott végzésében a szülőket arról tájékoztatta, hogy hatáskör hiányában átteszi a megkeresést

az Iskolához. Az Iskola mindezeket követően utasította csak el határozatban a szülők gyermekük tanulói jogviszonya megszüntetésére irányuló kérelmét.

A szülők tudomása szerint az Iskola jelzése alapján a Hatóság hivatalból gyámhatósági, továbbá szabálysértési eljárást indított, amelyek közül utóbbit a Hatóság szabálysértési hatósága megszüntette. A határozat indokolásában arra hivatkoztak, hogy *az Iskola nem igazolta, hogy írásban értesítette a törvényes képviselőt az igazolatlan mulasztások következményeiről, így annak nem róható fel a helyzet.*

A szülők mellékelték a Gyámhatóság határozatát gyermekük védelembe vételéről, továbbá az ezzel kapcsolatos eljárásban keletkezett iratokat. A mellékletek között megtalálható az eljárás során tartott tárgyalás jegyzőkönyve is. Ebben a gyermek osztályfőnöke úgy nyilatkozik, hogy a tanuló hiányzásait a Hatóság utasítására tekintették igazolatlanoknak. A hatóság eljárást befejező határozatában a panaszos gyermekének védelembe vételét rendelte el, mivel az igazolatlan mulasztásai meghaladták az 50 órát. A határozat 2018. július 17-én véglegessé vált, melyről a hatóság a panaszost tájékoztatta.

2. Az Iskola igazgatójának tájékoztatása szerint az édesapa 2018. január 30-án e-mailben arra hivatkozással kérte gyermeke tanulói jogviszonyának szüneteltetését¹, hogy a gyermeke a tankötelezettségét egy külföldi iskolában fogja teljesíteni. Bejelentését egyben megküldte a Hatóság számára is. Az Iskola csak később, a Hatóságtól értesült arról, hogy a szülő által megnevezett másik iskola nem külföldön, hanem Magyarországon működik, és nincs OM azonosítója. A válasz szerint az érintett tanuló igazolatlan hiányzásait **az Iskola 2018 márciusában jelezte a jogszabályban meghatározott szervek (gyermekjóléti szolgálat, gyámhatóság, szabálysértési hatóság) felé.** 2018. június 11-től a gyermeket a szülők egy Magyarországon működő iskolába írták be. Miután erről a befogadó értesítés az Iskolához megérkezett, a gyermek tanulói jogviszonyát az Iskola azon a napon megszüntette.

Az Iskola által rendelkezésemre bocsátott iratok szerint a Gyámhatóság a gyermek ügyében *2018. május 16-án hivatalból védelembe vételi eljárást indított.* Az Iskola igazgatója ezen eljárás keretében a 2018. június 11-én kelt levelében ismételtén tájékoztatta a Gyámhatóságot arról, hogy a gyermek 2018. május 14-ig összesen 344 órát hiányzott igazolatlanul.

Az Iskola igazgatója a Tankerületnek adott válaszában utalt arra, hogy a gyermek tanulmányainak folytatása érdekében az iskola *részéről intézkedési terv nem készült.* *Az Iskola akkori tudomása szerint ugyanis a gyermek már nem volt a tanulójuk, csak később értesültek arról, hogy a gyermeknek az Iskolával való tanulói jogviszonya nem szűnhetett meg, mivel az iskola, ahová a tanuló átiratkozott Magyarországon nem akkreditált.*

A rendelkezésemre bocsátott iratok között fellelhető az Iskola *2018 májusában hozott határozata, miszerint elutasítja azt a szülői kérelmet, amellyel a szülő a gyermek tanulói jogviszonyának megszüntetését kérte.* *Az Iskola e határozatában egyben tájékoztatta a szülőt, hogy gyermeke hiányzásait 2018. január 29-től igazolatlanoknak tekinti.*

¹ A tanuló jogviszony szüneteltetése kapcsán fontos azt is megjegyezni, hogy arra az alábbi feltételekkel volt lehetőség az esetkor hatályos Nkt. 91. §-a szerint:

- (1) Magyar állampolgár engedély nélkül folytathat tanulmányokat külföldön és tankötelezettségét külföldi nevelési-oktatási intézményben is teljesítheti. Magyarországon élő magyar állampolgár a tankötelezettségét magántanulóként Magyarországon működő nevelési-oktatási intézményben teljesítheti.
- (2) *A tanköteles tanuló tanulmányainak külföldön történő folytatását – a tanköteles gyermek nyilvántartása céljából – be kell jelenteni a lakóhely, ennek hiányában tartózkodási hely szerint illetékes köznevelési feladatokat ellátó hatóságnak, vagy, ha a tanuló már hazai iskolába beiratkozott, az iskola igazgatójának.*
- (3) *A külföldi tanulmányok alatt a tanuló magyarországi tanulói jogviszonya szünetel, kivéve, ha tanulmányait magántanulóként Magyarországon folytatja.*

3. A Tankerület igazgatója válaszában utalt arra, hogy a gyermek szülei 2018. április 17-én kelt levelükkel fordultak a Tankerülethez, amelyben előadták az előzményeket, így azt, hogy gyermekük tanulói jogviszonyának megszüntetésére 2018. január 30-án kérték az Iskolát és ezzel egy időben a Hatóságot is. 2018. február 5-én megküldték az Iskola részére a gyermek leendő iskolájától, a *Clonlara School-tól* e-mailben kapott befogadó nyilatkozatot. Tekintettel arra, hogy a dokumentumon a beiratkozás dátuma pontatlanul szerepelt, azt az Iskola vezetője nem fogadta el. Az Iskola igazgatója a 2018. február 5-én kelt levelében felhívta a szülők figyelmét arra, hogy a befogadó nyilatkozat nem megfelelő, a gyermekük pedig továbbra is az Iskolával áll tanulói jogviszonyban, ezért 2018. január 29-től hiányzóként tartják nyilván. Az Iskola igazgatója egyben arról is tájékoztatta a szülőket, hogy a tanulói jogviszony megszüntetése csak olyan kérelemmel lehetséges, amelyen mindkét szülő aláírása szerepel. Ezt követően a szülők 2018. február 9-én benyújtottak egy újabb kérelmet, amelyet mindketten aláírtak, valamint csatolták a gyermek leendő iskolájától kapott új befogadó nyilatkozatot, de kérelmükre nem kaptak választ az Iskolától.

A szülők tudomása szerint a gyermekük tanulói jogviszonya az Iskolában megszűnt, nem tudtak arról, hogy gyermekük hiányzásait számon tartják. **Arról csak 2018. április 5-én, az Újpalotai Család- és Gyermejkölési Központtól kapott levélben értesültek, amelyben tájékoztatást kaptak a gyermek igazolatlan mulasztásaival kapcsolatban.** A szülők ezután fordultak a Tankerülethez az ügy kivizsgálása érdekében.

A válasz szerint – a fenti előzmények ismeretében – a Tankerület vizsgálatot indított annak tisztázására, hogy az Iskola miért nem szüntette meg a tanuló jogviszonyát. A vizsgálat során bekért tájékoztatás alapján a Tankerület megállapította, hogy *a tanuló leendő intézménye, a Clonlara School nem alkalmas a tanuló tankötelezettségének teljesítésére, mivel az Magyarországon OM azonosítóval nem rendelkezik, így nem minősül Magyarországon működő külföldi nevelési-oktatási intézménynek, oda a tanuló átvétele nem lehetséges.*

A Tankerület igazgatója hivatkozott az Nkt. 91. §-ára, miszerint a Magyarországon élő magyar állampolgár a tankötelezettségét magántanulóként Magyarországon működő nevelési-oktatási intézményben teljesítheti. Az előzőekről a Tankerület a szülőket a 2018. május 16-i levelében tájékoztatta, amelyben egyúttal kérte a szülőktől az Iskolával való kapcsolatfelvételt, hogy a tanév eredményes befejezéséről egyeztessenek.

Mindezek után a Tankerület további vizsgálatot folytatott annak feltárására, hogy *az Iskola a tanulói mulasztások kapcsán eleget tett-e a jogszabályi előírásoknak.* A vizsgálat alapján **az Iskola nem tett eleget a jogszabályokban foglalt értesítési kötelezettségeinek, mivel az igazolatlan mulasztásokról nem tájékoztatta a szülőket.** A benyújtott iratok alapján igazolható, hogy a hivatalos értesítés csak a 166. mulasztott óra után történt meg.

A Tankerület álláspontja szerint a szülő nem járt el kellő gondossággal, amikor új iskolát választott a gyermeke számára, hiszen nem győződött meg arról, hogy az intézmény megfelelő-e a tankötelezettség teljesítésére. Az Iskola a jogszabályi előírásokat figyelmen kívül hagyta az igazolatlan mulasztások kezelése kapcsán, ezért a szülő nem értesült időben arról, hogy a gyermek hiányzásait igazolatlan mulasztásként tartják nyilván. Az eljárás során elkövetett szabálytalanság miatt a Tankerület az Iskola igazgatóját írásbeli figyelmeztetésben részesítette, és a jövőre nézve felhívta figyelmét a jogszerű működés biztosítására.

4. A Gyámhatóság a válaszában hivatkozott arra, hogy az Iskola 2018 júniusában levélben tájékoztatta a gyermek igazolatlan iskolai hiányzásairól, akinek addigra közel 400 igazolatlan órája halmozódott fel. **A Gyámhatóság a 2018 júniusában kelt levelével kezdeményezte a Családtámogatási Hatóságnál a családtámogatás szünetelését elrendelő eljárás megindítását.** A Családtámogatási Hatóság a szüneteltetést elrendelő határozatát 2018. augusztus 6-án azzal küldte meg a Gyámhatóság részére, hogy törvényes határidőn belül fellebbezés nem érkezett, ezért a szüneteltetést elrendelő határozat 2018. július 31-én véglegessé vált.

A gyermek új iskolája 2018. november 20-án értesítette a Gyámhatóságot arról, hogy alternatív kerettantervük miatt az igazolatlan hiányzás fogalma az iskola vonatkozásában értelmezhetetlen, a gyermekkel – személyes tanulmányi programja megvalósítása érdekében – az együttműködés zavartalan. Az értesítés beérkezését követően a hatóság 2018 novemberében kezdeményezte a Családtámogatási Hatóságnál a családi pótlék folyósítása szüneteltetésének a megszüntetését. A szülőknek megküldött határozatot 2018. december 4-én vették át.

5. A Családtámogatási Hatóság megkeresésemre adott válaszában tájékoztatott arról, hogy a Gyámhatóság családi pótlék folyósításának szüneteltetésére vonatkozó és a hatóságnál **2018. június 15-én** érkezett kezdeményezése alapján – figyelemmel a gyermek iskolai hiányzásának mértékére – a **2018. június 26-án** kelt *határozatában rendelkezett a gyermek után járó családi pótlék folyósításának szüneteltetéséről*. A Családtámogatási Hatóság a családi pótlék folyósításának szüneteltetését elrendelő határozatot a panaszosnak a *családtámogatási szakrendszer országos nyilvántartásában szereplő címére postázta, ahonnan a küldemény 2018. július 19-én „nem kereste” jelzéssel visszaérkezett.*

A rendelkezésre álló térítvevény tanúsága szerint a kézbesítés második megkísérlése 2018. július 9-én történt meg, a döntést pedig a vonatkozó jogszabály alapján 2018. július 16-án kézbesítettnek kellett tekinteni. A döntés véglegessé válását követően az apa 2018 *augusztusától kisebbik gyermeke után ellátásban nem részesült*, e dátumtól csak másik gyermeke után járó ellátást utalta a hatóság.

A válasz szerint a Cst. Vhr. 10. § (3) bekezdése alapján a családi pótlék szüneteltetése esetén a folyósító szerv a családi pótlék szüneteltetését elrendelő döntés jogerőre emelkedésének hónapját megelőző hónapra járó ellátást folyósítja utolsó alkalommal a jogosult részére. A Cst. Vhr. 10. § (4) bekezdésében foglaltak értelmében, ha a családi pótlék szüneteltetését elrendelő döntés jogerőre emelkedésének hónapja május, június vagy július, úgy a *folyósítás szüneteltetése az augusztus hónapra járó ellátással indul.*

Az Ákr. 86. § (1) bekezdés a) pontja szerint a nem elektronikusan közölt iratot a kézbesítés megkísérlésének napján kézbesítettnek kell tekinteni, ha a címzett az átvételt megtagadta. Ha a kézbesítés azért volt sikertelen, mert **az a címzett hatósági nyilvántartásban szereplő lakcíméről** a hatósághoz „nem kereste” jelzéssel érkezett vissza, az iratot a kézbesítés második megkísérlésének napját követő ötödik munkanapon kézbesítettnek kell tekinteni. Az Ákr. 82. § (2) bekezdés a) pontja értelmében, ha az adott ügytípusban törvény megengedi a fellebbezést, a hatóság döntése véglegessé válik, ha ellene nem fellebbeztek és a fellebbezési határidő letelt. Az Ákr. 118. § (3) bekezdése szerint a fellebbezést a döntés kézbesítésétől számított tizenöt napon belül az azt meghozó hatóságnál lehet előterjeszteni. Az ellátás szüneteltetését elrendelő határozat ellen fellebbezés a jogorvoslatra nyitva álló határidőn belül nem érkezett, így az véglegessé vált.

A Családtámogatási Hatóság hangsúlyozta, hogy a Cst. 39. §-a szerint az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül köteles bejelenteni minden olyan tény, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti. A Cst. Vhr. 3. §-a szerint a családi pótlék folyósításának, szüneteltetésének időtartama alatt írásban be kell jelenteni az ellátásra jogosult nevének, fizetési számlaszámának vagy lakcímének megváltozását.

A Családtámogatási Hatóságnál a panaszos édesapa azonban csak 2018. szeptember 19-én jelentett be **lakcímváltozást**. Az a lakcíme, ahová a Családtámogatási Hatóság a családi pótlék szüneteltetéséről szóló határozatát megküldte, ettől az időponttól változott meg. Új lakcímként azt a tartózkodási helyet jelentette be, amely a lakcímgazolványa szerint 2013. novemberéig volt érvényes.

A Családtámogatási Hatósághoz 2018. december 5-én érkezett meg a Gyámhatóság határozata, amelyben döntöttek a kisebbik gyermek után folyósítandó családi pótlék szüneteltetésének megszüntetéséről. Az előzőekre tekintettel a Családtámogatási Hatóság a

2018. december 11-én kelt határozatában a családi pótlék folyósításának szüneteltetését 2018. november 1-jétől megszüntette, e dátumtól az apa mindkét gyermeke után ellátásban részesült.

A válasz alapján a Cst. Vhr. 10. § (5) bekezdése szerint a családi pótlék szüneteltetésének megszüntetése esetén az ellátást első alkalommal a gyámhivatal iskoláztatási támogatás szüneteltetésének megszüntetésére irányuló kezdeményezésben megjelölt hónapra, ennek hiányában a kezdeményezés hónapjára kell ismételtelen folyósítani. A gyermek után a 2018. november hónapra járó családi pótlék kiutalására a szüneteltetést megszüntető döntés meghozatalával együtt került sor.

A Családtámogatási Hatóság véleménye szerint az ellátás folyósításának szüneteltetését **elrendelő határozat kibocsátása hatósága részéről határidőben megtörtént, azonban a döntést nem a panaszos jelenlegi, hanem a korábbi lakcímére postázták, mivel a panaszos a lakcímváltozását nem a Cst. által előírt határidőn belül jelezte a folyósító szerv felé, ezért a szüneteltetésről csak késedelmesen szerezhetett tudomást.**

6. A vizsgálat során kapott válaszokra figyelemmel megkerestem az egyedi ügy által felvetett, szabályozást érintő kérdésekben **az Igazságügyi Minisztériumot**. Arra kértem, hogy fejtsse ki a szakmai álláspontját abban, hogy a Cst., valamint a Cst. Vhr. rendelkezései összhangban állnak-e az Ákr. 36. § (2) bekezdésével. Ez utóbbi ugyanis kimondja azt, hogy *nem kérhető az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági állásfoglalás csatolása, és az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével olyan adat, amely nyilvános, vagy amelyet jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak tartalmaznia kell.* Az Nytv. 3. § (1) bekezdése alapján *a nyilvántartás olyan közhiteles hatósági nyilvántartás, amely a nyilvántartásban szereplő polgároknak az e törvényben meghatározott személyi, lakcím és értesítési cím adatait, valamint az azokban bekövetkezett változásokat tartalmazza és igazolja.* Kértem, hogy a válaszában térjen ki a Vhr. által rögzített, az egyes családtámogatások igénybevétele során a jogosult által teljesítendő külön lakcím-bejelentési kötelezettség előírásának esetleges indoklására.

A miniszter álláspontja szerint a Cst. Vhr. 2. § (3) bekezdése alapján – a lakcímnnyilvántartás közhiteles hatósági nyilvántartási funkciójára rámutató megállapításával összhangban – *a lakcím megállapítása szempontjából a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás adatai irányadók.* A családtámogatási ellátásra jogosult és az ellátásra való jogosultság megállapítása vagy összegének meghatározása szempontjából az anyagi jogosultsági szabályok alapján releváns más személyek (pl. házastárs, élettárs vagy éppen maga a gyermek) lakó-, illetve tartózkodási helyére vonatkozó adatot a családtámogatási ügyben eljáró szerv a Cst. 45. § (2) bekezdésében található felsorolás alapján kezeli.

Az 1996. évi XX. törvény 37. § (1) bekezdés e) pontja alapján a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás vezetéséért felelős szerv kapcsolati kód alkalmazásával köteles rendszeres adatszolgáltatást teljesíteni a családtámogatások és a fogyatékosági támogatás ügyében eljáró szerv részére az ellátásban részesülő személy és Cst. 49/B. §-a szerinti egységes szociális nyilvántartásban szereplő személy családi és utónevének, anyja nevének, születési helyének és időpontjának, lakóhelyének, tartózkodási helyének változásáról, továbbá az érintett elhalálozásáról.

Az informatikai fejlesztés eredményeként a Magyar Államkincstár központi szerve által üzemeltetett családtámogatási szakrendszerbe – a Cst. 48. § (1) bekezdésében foglaltak szerint, továbbá összhangban az Nytv. 17. §-ában és 21. §-ában foglaltakkal is – pedig az említett rendszeres adatszolgáltatás *egy interfész kapcsolaton keresztül, a lakcímnnyilvántartás adataiban bekövetkezett változásokat azonnal „leképező” módon valósul meg. A szakrendszerhez való hozzáférés a Magyar Államkincstár részéről természetesen a családtámogatási ügyben eljáró valamennyi hatóság számára biztosított.*

A miniszter hivatkozott a családi pótlék folyósítása kapcsán a családtámogatási szervek és az ellátásra jogosultak között *a többi ügýtípushoz képest kivételesen tartós* (egyetlen gyermek esetében is közel húszévi, testvérek születését feltételezve pedig akár 3-4 évtizedig is fennálló) *időtartam alatt fennálló kapcsolatra*. E hosszú időtartam alatt az ügyfelek élethelyzetében bekövetkező, az emberi életviszonyok szövevényes voltából természetesen következő változások, illetve azoknak a folyósítandó ellátási összegre (vagy egyáltalán a jogosultság feltételeinek fennállására) való direkt hatása indokolja az ügyfél számára a külön, a Cst. és a Cst. Vhr. által előírtak szerinti bejelentési kötelezettséget. A *Cst. Vhr. 3. §-a a már megállapított és fennálló jogosultság ideje alatt bekövetkezett bizonyos változások bejelentési kötelezettségét írja elő*, mivel hosszú időtartamon keresztül havi rendszerességgel folyósított ellátásról van szó, amely tekintetében a jogosulatlan kifizetések elkerülése érdekében fontos, hogy *a hatóság a változásokról mielőbb tudomást szerezzen*. A válasz hangsúlyozta, hogy különbséget kell tenni az Ákr. szerinti eljárástípusok két fő csoportja, a kérelemre induló, és a hivatalbóli eljárások között. E kettő közül is alaptípusként – mely a többi szabályozási modell kiindulásaként szolgál – a kérelemre induló eljárást tekinti tipikusnak az Ákr. A két eljárási típus közötti alapvető különbség – az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata alapján – az eljárás megindulásának módjában ragadható meg, hiszen a hatósági eljárás kétféle módon indulhat: az ügyfél kérelmére vagy hivatalból. Az ebből fakadó további alapvető különbség a két modell között, hogy míg a kérelemre induló eljárásokban az ügyfél az ügy ura (kérelmét bármikor módosíthatja, vagy akár vissza is vonhatja), addig *a hivatalból induló eljárásokban a szabályozás célja az, hogy a hatóságnak minden törvényes eszköze meglegyen a közérdek maradéktalan érvényesítésére. Ez utóbbi esetben tehát – az officialitás alapelvéből következően, és a magánérdek helyett a közérdek érvényre juttatása céljából – a hatóság hivatalból állapítja meg a tényállást, és további eljárási szabályok biztosítanak eljárási „többletjogokat” a hatóság számára, az ügyféli közreműködés előmozdítása, szükség esetén kikényszerítése érdekében is (például eljárási bírság kiszabása, ügyfél előzetes értesítésének mellőzése)*.

A vizsgált egyedi ügyben a hatóság egy hivatalból indított eljárás keretében hozta meg a családi pótlék folyósításának szüneteltetését elrendelő határozatát. A hivatalbóli eljárás megindításának anyagi jogi alapját az Ákr. 104. § (1) bekezdés a) pontja teremti meg azzal, hogy kimondja, hogy a hatóság az illetékességi területén hivatalból megindítja az eljárást, ha az eljárás megindítására okot adó körülmény jut a tudomására (hivatalbóli tudomásszerzés). A válasz szerint pedig mivel a Cst. 15. § (1) bekezdés b) pontja a nevelési-oktatási intézmény vezetője számára kötelezően írja elő, hogy az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után kezdeményeznie kell a családtámogatási ügyben eljáró hatóságnál az ellátás szüneteltetését, így e kezdeményezés teremtette meg a családtámogatási ügyben eljáró hatóság hivatalbóli eljárásának jogi alapját.

E hivatalból indult eljárással összefüggésben ugyanakkor álláspontjuk szerint *nem értelmezhető egyes – a kérelemre indult eljárásra vonatkozó – eljárási szabályok. Különösen nem értelmezhető e körben az Ákr. 36. § (2) bekezdésében foglalt azon a kérelem tartalmára és ahhoz kötelezően csatolandó iratokra vonatkozó előírás, mely szerint nem kérhető az ügyféltől szakhatósági állásfoglalás vagy előzetes szakhatósági állásfoglalás csatolása, és az ügyfél azonosításához szükséges adatok kivételével olyan adat, amely nyilvános, vagy amelyet jogszabállyal rendszeresített közhiteles nyilvántartásnak tartalmaznia kell*.

A miniszter hangsúlyozta azonban, hogy *mindez nem jelenti azt, hogy a hatóság e hivatalos eljárása során ne tarthatna kapcsolatot az ügyféllel, vagy, hogy a tényállás tisztázása körében ne hívhatná fel az ügyfelet adatszolgáltatásra. Ezzel összefüggésben ugyanis az Ákr. 105. §-a akként rendelkezik, hogy a hivatalbóli eljárásban az ügyfél a hatóság erre irányuló felhívására köteles közölni az érdemi döntéshez szükséges adatokat*. Törvény vagy kormányrendelet jogkövetkezményeket állapíthat meg az adatszolgáltatási kötelezettség

elmulasztása vagy valótlan adatok közlése esetére. Az adatszolgáltatást az ügyfél akkor tagadhatja meg, ha arra a tanúvallomást megtagadhatná [vö. Ákr. 105. § (1) és (2) bekezdés].

A válasz kiemelte, hogy a **Cst. 39. §-ában** foglalt azon rendelkezés, amely szerint az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül köteles bejelenteni minden olyan tény, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti, nem eljárásjogi – s mint ilyen nem is Ákr.-el összefüggő – hanem **ágazati anyagi jogi előírásnak** tekinthető.

A vizsgálat megállapításai

I. A hatáskör tekintetében

A feladat- és hatáskörömet, valamint ennek ellátásához szükséges vizsgálati jogosultságaimat az Ajbt. határozza meg. Az Ajbt. 18. § (1) bekezdése szerint *az alapvető jogok biztosához bárki fordulhat, ha megítélése szerint közigazgatási szerv [...] vagy közszolgáltatást végző szerv (a továbbiakban együtt: hatóság) tevékenysége vagy mulasztása a beadványt tevő személy alapvető jogát sérti vagy annak közvetlen veszélyével jár (a továbbiakban együtt: visszásság), feltéve, hogy a rendelkezésre álló közigazgatási jogorvoslati lehetőségeket – ide nem értve a közigazgatási pert – már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva.*

Az Ajbt. 18. § (2) bekezdés a) pontja értelmében *közszolgáltatást végző szerv függetlenül attól, hogy milyen szervezeti formában működik az állami vagy önkormányzati feladatot ellátó, illetve e feladat ellátásában közreműködő szerv.*

Az Nkt. 1. § (2) bekezdése rögzíti, hogy a köznevelés közszolgálat, amelynek általános kereteit és garanciáit az állam biztosítja. Mindebből következően *a köznevelés intézményei közszolgáltatást végeznek, így tevékenységük vizsgálatára kiterjed a hatásköröm.*

A Gyvt. 16. § (1) bekezdése szerint a gyermekek védelmét biztosító hatósági feladat- és hatásköröket a helyi önkormányzat képviselő-testülete, illetve a gyámhatóság gyakorolja. A Gyszr. 1. § (1) bekezdése szerint a gyámhatóság feladat- és hatáskörét a települési önkormányzat jegyzője, a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró járási (fővárosi kerületi) hivatala, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatal gyakorolja.

A Cst. Vhr. 1/A. § (1) bekezdése alapján a Kormány családtámogatási ügyekben eljáró hatóságként a fővárosi és megyei kormányhivatalt (a továbbiakban: kormányhivatal) jelöli ki.

Mindezek alapján *az ügyben érintett szervekre, így az eljáró kerületi hivatalokra, azaz a gyámhatóságokra és a családtámogatási hatóságokra is kiterjed a vizsgálati hatásköröm.*

II. Az érintett alapvető jogok és alkotmányos elvek tekintetében

Az alapvető jogok biztosja egy adott társadalmi probléma mögött álló összefüggésrendszer feltárása során autonóm, objektív és neutrális módon, kizárólag alapjogi érvek felsorakoztatásával és összevetésével tesz eleget mandátumának. Az ombudsmani intézmény megalakulása óta az országgyűlési biztos következetesen, zsinórmértékként támaszkodott az Alkotmánybíróság alapvető jogállami garanciákkal és az alapjogok tartalmával kapcsolatos elvi megállapításaira, valamint – az ombudsmani jogvédelem speciális vonásainak megfelelően – alkalmazta az alapjog-korlátozás alkotmányosságát megítélni hivatott alapjogi tesztek.

A jelentés megállapításai kapcsán ismét hivatkozom arra, hogy az Alaptörvény vonatkozó rendelkezéseinek szövege Alaptörvény Negyedik Módosításának hatálybalépését követően továbbra is nagyrészt megegyezik a korábbi Alkotmányban foglaltakkal, az alkotmányos követelmények és alapjogok tekintetében jellemzően nem tartalmaz olyan rendelkezéseket, amely ellentétesek volnának azzal. Az Alkotmánybíróság a 22/2012. (V. 11.)

AB határozatában arra mutatott rá, hogy „*az előző Alkotmány és az Alaptörvény egyes rendelkezései tartalmi egyezősége esetén éppen nem a korábbi alkotmánybírói döntésben megjelenő jogelvek átvételét, hanem azok figyelmen kívül hagyását kell indokolni*”.

Az Alkotmánybírói határozat a 13/2013. (VI. 17.) AB határozatában azt emelte ki, hogy a határozatban vizsgált törvényi rendelkezések esetében az Alaptörvény Negyedik Módosítása alapján jár el a korábbi alkotmánybírói határozatokban foglaltak felhasználhatóságát illetően. A testület ennek kapcsán elvi érveléssel azt mondta ki, hogy „*az Alkotmánybírói határozat hatályát veszített határozat forrásként megjelölésével, a lényegi, az adott ügyben felmerülő alkotmányossági kérdés eldöntéséhez szükséges mértékű és terjedelmű tartalmi vagy szövegszerű megjelenítéssel hivatkozhatja vagy idézheti a korábbi határozataiban kidolgozott érveket, jogelveket. Az indokolásnak és alkotmányjogi forrásainak ugyanis a demokratikus jogállamban mindenki számára megismerhetőnek, ellenőrizhetőnek kell lennie, a jogbiztonság igénye az, hogy a döntési megfontolások átláthatóak, követhetőek legyenek. A nyilvános érvelés a döntés indoklásának létalapja. A korábbi határozatokban kifejtett érvek felhasználhatóságát a testület mindig esetről esetre, a konkrét ügy kontextusában vizsgálja.*”

Ha összevetjük az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében, az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdésében foglaltakat a korábbi Alkotmány 2. § (1) bekezdésének és 70/F. § (1)-(2) bekezdésének a szövegével, akkor abból az állapítható meg, hogy a jelen vizsgálat tárgyát képező jogállamiság elve, valamint az oktatáshoz való jog tekintetében nem hoz olyan változást az Alaptörvény szövege, mely a korábbi alkotmánybírói gyakorlat elvetését, illetve tartalmi átértékelését alátámasztaná. Így elvi megállapításaim megfogalmazása, az alapjogok és az alkotmányos elvek értelmezése során – ellenkező tartalmú alkotmánybírói döntés megszületéséig – irányadónak tekintem az Alkotmánybírói határozat által mind az Alaptörvény hatálybalépését megelőzően, mind az azt követően meghozott határozataiban, azok indokolásában kifejtett megállapításokat, következtetéseket.

1. Az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése szerint *Magyarország független, demokratikus jogállam.* Az Alkotmánybírói határozatában rámutatott, hogy *a jogállam nélkülözhetetlen eleme a jogbiztonság.* Az Alkotmánybírói határozat a 30/2012. (VI. 27.) AB határozatában kimondta, hogy az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése és az Alkotmány 2. § (1) bekezdése azonosan deklarálja a jogállami klauzulát, tehát az eddig kialakított alkotmánybírói gyakorlat továbbra is relevánsnak tekintendő. Az Alkotmánybírói határozat szerint a jogbiztonság az állam kötelességévé teszi annak biztosítását, hogy a jog egésze, egyes részterületei és az egyes jogszabályok is *világosak, egyértelműek, működésüket tekintve kiszámíthatóak és előreláthatóak legyenek a norma címzettjei számára.* Az irányadó alkotmánybírói tézis szerint a jogállamiság elvéből folyó követelmény *a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket.* Nem hagyható figyelmen kívül, hogy *a kiszámíthatóság – beleértve az egységes jogalkalmazást – és az eljárási garanciák biztosítása szorosan összekapcsolódik az egyes alanyi alapjogok, szabadságjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezik egymást.* Az alapjogok valódi érvényesülését képes kiüresíteni a szabályozás vagy a jogalkalmazás hibáiból, zavarából adódó kiszámíthatatlanság, az *eljárásra vonatkozó garanciális szabályok félretétele, figyelmen kívül hagyása.*

2. Az Alaptörvény XI. cikk (1)-(2) bekezdése alapján minden magyar állampolgárnak *joga van a művelődéshez,* Magyarország ezt a jogot a közművelődés kiterjesztésével és általánossá tételével, az ingyenes és kötelező alapfokú, az ingyenes és mindenki számára hozzáférhető középfokú, valamint a képességei alapján mindenki számára hozzáférhető felsőfokú oktatással, továbbá az oktatásban részesülők törvényben meghatározottak szerinti anyagi támogatásával biztosítja. Az Alaptörvény a személyiség kibontakoztatásának, a tájékozott és felelős polgárrá válásnak az egyik alapvető feltételeként *valamennyi magyar állampolgár jogát elismeri a műveltség megszerzésére törekvéshez.* E jog érvényesítése

szükségszerűen állami cselekvést igényel: az állam az elengedhetetlenül fontos ismeretek megszerzését, a gyermekek megfelelő fejlődését a kötelező – és ezzel összhangban – bárki számára ingyenesen hozzáférhető *alapfokú* oktatással biztosítja.

3. Az Alaptörvény XXIV. cikke immár kinyilvánítja a *tisztességes eljáráshoz való jogot*. Az Alkotmánybíróság döntéseiben felhívta a figyelmet arra, hogy a jogállamiságnak számos összetevője van. Irányadó alkotmánybírói tézis, hogy a jogállamiság elvéből folyó egyik legfontosabb alapkövetelmény a közhatalom, a közigazgatás törvény alá rendeltsége: a közhatalommal rendelkező szervek a jog által megállapított működési rendben, a polgárok számára megismerhető és kiszámítható módon szabályozott korlátok között fejtik ki tevékenységüket. A közigazgatás törvényessége akkor valósul meg, ha jogilag szabályozott eljárási keretek között működik, a jogkorlátozásra adott felhatalmazást pedig törvényi szinten pontosan kell meghatározni. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy a kiszámíthatóság – az egységes jogalkalmazást ideértve – és az eljárási garanciák szorosan összekapcsolódnak az egyes alanyi alapjogok védelmével, mintegy kölcsönösen feltételezve egymást.

III. A vizsgált ügy érdeme tekintetében

Vizsgálatom során arra kerestem választ, hogy **milyen okok, esetleges egyedi mulasztások, döntések, illetve szabályozási hiányosságok, problémák** vezethettek egészen odáig, hogy a panaszos gyermeke igazolatlan mulasztásai miatt már nem volt más választási lehetőség, mint a panaszost megillető családi pótlék (iskoláztatási támogatás) szüneteltetésének elrendelése, amelyről azonban az eljárás alanya, a családi pótlék jogosultja nem is értesülhetett.

1. Az Iskola eljárása tekintetében

1.1. Az EMMI rendelet 83. § (1) bekezdése értelmében a nevelési-oktatási intézmény köteles a kiskorú tanuló szülőjét **írásban értesíteni a gyermeke tanulói jogviszonya megszűnésével kapcsolatos döntéséről**, továbbá minden olyan intézkedésről, amelyre vonatkozóan jogszabály az értesítést előírja. Az EMMI rendelet 83. § (4) bekezdése ezentúl azt követeli meg az iskolától, hogy amennyiben a szülői kérelmet részben vagy egészben elutasítják, vagy ha a szülő kéri, akkor nem elégséges az írásbeliség, a döntést *határozatba* kell foglalni.

A köznevelésre vonatkozó jogszabályok az egyedi, a tanulók és a gyermekek ügyében a szülők által a köznevelési intézményekhez benyújtott **kérelem eldöntésének általános határidejét nem állapítják meg**. Hivatali elődöm az **AJB-49/2018. számú jelentésében** éppen ezzel összefüggő álláspontját és aggályait fejtette ki. Az egyedi szülői sérelem intézményhez való írásbeli benyújtása esetében válaszadási határidőről a törvény nem rendelkezik, a konkrét, jogszabályban rögzített általános döntési határidő hiánya pedig alkalmas e szülői kérelmekkel kapcsolatos intézményi döntések elhúzódására, ami a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszásságot okoz. Mindezek alapján a jelentésben ajánlással fordult az oktatásért felelős szaktárcához, amely a jelentésre adott válaszában kifejtette, hogy az intézményvezetőkhoz érkezett szülői kérelem elbírálása esetén a helyi, intézményi belső szabályzatokban meghatározott határidő alkalmazása szükséges.

Mindezek alapján az Iskola nyilvánosan elérhető **belső szabályzatait** áttekintettem, azokban **a szülői kérelmekre vonatkozó elbírálási határidőt nem leltem fel**. A feltárt tényállás alapján a szülő gyermeke tanulói jogviszonyának szüneteltetését, majd annak megszüntetését kérte a **2018. február 9-én** utoljára benyújtott kérelmében. Az Iskola a tanulói jogviszony megszüntetésére vonatkozó elutasító döntését **2018 májusában** hozta meg.

Vizsgálatom feltárta, hogy az Iskola igazgatójának a szülői kérelemben foglalt tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatos döntése belátható és észszerű határidőn túl született meg. A késedelmes döntéshez az is hozzájárult, hogy az Iskola belső szabályzatai nem tartalmazzak olyan előírást, amely az iskolához benyújtott szülői kérelmekre adandó iskolai válaszok, döntések meghozatalának határidejét rögzítené. Mindezek alapján megállapítom, hogy az észszerű határidőn túli iskolai döntéshozatal a panaszos szülők tisztességes eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okozott. Az Iskola belső szabályozásának hiányossága pedig alkalmas arra, hogy a jobbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okozzon.

1.2. A tanulói jogviszony megszüntetésével kapcsolatos lehetőségeket taxatív módon az Nkt. 53. § (2) bekezdése sorolja fel. Ezek közül a lehetőségek közül pedig az egyedi ügyre vonatkozóan az Nkt. 53. § (2) bekezdés a) pontja mondja ki azt, hogy *az átvétel napján megszűnik a tanulói jogviszony, ha a tanulót másik iskola átvette.*

A feltárt tényállás alapján az Iskolához nem érkezett olyan kérelem, értesítés, illetve befogadó nyilatkozat egy másik iskolától, amely alapján az igazgató a tanuló jogviszonyát megszüntethette volna. A szülő által megnevezett másik „iskola” Magyarországon nem minősül iskolának, hiszen az Oktatási Hivatal működési engedéllyel rendelkező nyilvános adatbázisában a szülő által megjelölt iskola nem szerepel, tehát működési engedéllyel nem rendelkezik, így az Magyarországon iskolaként nem elismert tevékenységet folytató szerv.

A gyermek tanulói jogviszonyát az Iskola tehát nem szüntette meg, így pedig jogilag elfogadhatatlan az Iskolának az a magyarázata, hogy nem volt tudomásuk arról, hogy a panaszos gyermeke az Iskola tanulója. Mindezek kapcsán megállapítom, hogy az Iskola eljárása alkalmas volt arra, hogy a jobbiztonság követelményével és az érintett tanuló oktatáshoz való jogának érvényesülésével összefüggésben visszásságot okozzon.

1.3. A tanulók mulasztásával kapcsolatos részletes szabályokat az EMMI rendelet 51. §-a – a 2018-ban elfogadott módosítását követően – az alábbiak szerint szabályozta.

Ha a tanuló a tanítási óráról és egyéb foglalkozásról távol marad, mulasztását igazolnia kell, amennyiben a tanuló távolmaradását nem igazolják, a mulasztás igazolatlan. Az EMMI rendelet 51. § (3) bekezdése alapján *az iskola kötelessége a szülőt értesíteni a tanköteles tanuló első alkalommal történő igazolatlan mulasztásakor, továbbá abban az esetben is, ha a nem tanköteles kiskorú tanuló igazolatlan mulasztása a tíz órát eléri.* Az értesítésben fel kell hívni a szülő figyelmét az igazolatlan mulasztás következményeire. Ha az iskola értesítése eredménytelen maradt, és a tanuló ismételen igazolatlanul mulaszt, az iskola a gyermekjóléti szolgálat közreműködését igénybe véve megkeresi a tanuló szülőjét.

Az EMMI rendelet 21. § (4) bekezdés b) pontja alapján, *ha a tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri a tíz tanítási órát vagy egyéb foglalkozást, az iskola igazgatója értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot, tanköteles tanuló esetén a gyermekjóléti szolgálatot.* Az értesítést követően az EMMI rendelet 51. § (4a) bekezdése alapján *a gyermekjóléti szolgálat az iskola bevonásával haladéktalanul intézkedési tervet készít,* amelyben a mulasztás okának feltárására figyelemmel meghatározza a gyermeket, a tanulót veszélyeztető és az igazolatlan hiányzást kiváltó helyzet megszüntetésével, a tanulói tankötelezettség teljesítésével kapcsolatos, továbbá a gyermek, a tanuló érdekeit szolgáló feladatokat. Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben eléri **a harminc tanítási órát és egyéb foglalkozást,** az EMMI rendelet 51. § (5) bekezdése értelmében *az iskola a mulasztásról tájékoztatja az általános szabálysértési hatóságot, valamint ismételen tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálatot, amely közreműködik a tanuló szülőjének az értesítésében.* Ha a tanköteles tanuló igazolatlan mulasztása egy tanítási évben **eléri az ötven tanítási órát és egyéb foglalkozást,** az iskola igazgatója haladéktalanul értesíti a tanuló tényleges tartózkodási helye szerint illetékes gyámhatóságot.

A feltárt tényállás szerint az Iskola a panaszos gyermekének igazolatlan hiányzásai kapcsán csupán **166 óra mulasztást követően, 2018 márciusában élt tájékoztatási kötelezettségével** a jogszabályban meghatározott szervek, azaz a gyermekjóléti szolgálat, a gyámhatóság és a szabálysértési hatóság felé. A panaszos szülő felé **értesítést** és a hiányzás jogkövetkezményeiről szóló tájékoztatást az első mulasztást követően **nem küldött az Iskola.**

Mindezek alapján megállapítom, hogy az Iskola a szülők értesítésének jogszabálysértő elmulasztásával, valamint a hatáskörrel rendelkező szervek késedelmes tájékoztatásával nemcsak a jogbiztonság követelményét sértette, hanem egyben veszélyeztette a panaszos gyermekének tanulmányi előmenetelét, megfelelő oktatásban részesülését, mellyel a gyermekek oktatáshoz való jogával kapcsolatos visszásságot okozott, illetve a sérelem közvetlen veszélyét idézte elő.

2. A Gyámhatóság eljárása tekintetében

A Cst. 15. § (1) bekezdése értelmében, ha a tanköteles gyermek a kötelező tanórai foglalkozások tekintetében igazolatlanul mulaszt, akkor a nevelési-oktatási intézmény vezetőjének jelzése alapján a gyámhatóság

- a) az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott tizedik kötelező tanórai foglalkozás után felhívja a családi pótlék jogosultját a b) pontban meghatározott jogkövetkezményre,
- b) az adott tanítási évben igazolatlanul mulasztott ötvenedik kötelező tanórai foglalkozás után – a jelzés beérkezésétől számított 8 napon belül – kezdeményezi a családtámogatási ügyben eljáró hatóságnál az ellátás szüneteltetését.

A Gyer. 91/G. § (2) bekezdés b) pontja alapján a gyámhatóság a jelzés beérkezését követően *levélben kezdeményezi a családtámogatási feladatkörében eljáró járási hivatalnál a családi pótlék szüneteltetését elrendelő eljárás megindítását.*

A Gyámhatóság a válaszában arra hivatkozott, hogy az Iskola 2018 júniusában tájékoztatta a hatóságot a gyermek igazolatlan iskolai hiányzásairól. A megkeresett valamennyi szerv által rendelkezésemre bocsátott iratokból azonban világossá vált, hogy **az Iskola a Gyámhatóságot még a gyermekjóléti szolgálattal egy időben, a gyermek 166 óra mulasztását követően, 2018 márciusában tájékoztatta.** A Gyámhatóság által hivatkozott, 2018 júniusában adott iskolai tájékoztatás csupán a Gyámhatóságnál már az Iskola jelzése alapján megindított védelembé vételi eljárás közben kért további tájékoztatást kérő levélre érkezett válasz volt.

*Mindezek alapján megállapítottam, hogy a Gyámhatóság jelentős késedelemmel, az iskolai jelzés 2018. márciusi beérkezésétől számított 8 napos határidőn túl, 2018 júniusában kezdeményezte a családtámogatási ügyben eljáró hatóságnál az ellátás szüneteltetését. A Gyámhatóság e késlekedése a jogbiztonság követelményével összefüggő visszásságot okozott. Álláspontom szerint a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog érvényesülése kapcsán a Gyámhatóságnak a Cst. 15. § (1) bekezdés a) pontja alapján **értesítenie kellett volna a szülőt, és felhívnia a figyelmét a jogkövetkezményekre (pl. családi pótlék megvonása).** A kötelezettség annak ellenére is fennállt, hogy az Iskola is mulasztott, elsőként a törvényben meghatározott 10 óra helyett csak a 166 óra mulasztás után jelzett ugyanis a hatóságnál. A jogszabályoknak megfelelő értesítés és felhívás alapján a szülő sokkal korábban értesülhetett volna arról, hogy a Gyámhatóság kezdeményezni fogja a családi pótlék folyósításának szüneteltetését.*

3. A Családtámogatási Hatóság eljárásának tekintetében

3.1. Az Ákr. 104. § (1) bekezdés a) és e) pontja alapján a hatóság az illetékességi területén hivatalból megindítja az eljárást, ha az eljárás megindítására okot adó körülmény jut

a tudomására, vagy ha ezt egyébként jogszabály előírja. Az Ákr. 104. § (3) bekezdése emellett azt is kimondja, hogy **a hivatalbóli eljárás** az első eljárási cselekmény elvégzésének napján kezdődik, megindításáról az ismert ügyfelet a hatóság értesíti. Az Ákr. alapján az **értesítés csak abban az esetben mellőzhető**, ha az eljárás megindítása után a **hatóság nyolc napon belül dönt**, vagy az eljárást megszünteti, vagy azt honvédelmi, nemzetbiztonsági, közbiztonsági okból törvény kizárja, vagy az az eljárás sikerét meghiúsítaná.

A feltárt tényállás szerint a Gyámhatóság a családi pótlék folyósításának szüneteltetésére vonatkozó és a hatóságnál **2018. június 15-én** érkeztetett kezdeményezés alapján a **2018. június 26-án** kelt *határozatában rendelkezett a gyermek után járó családi pótlék folyósításának szüneteltetéséről.*

Mindezek kapcsán rá kell mutatnom arra, hogy a tisztességes hatósági eljáráshoz való jog megköveteli, hogy az ügyfél gyakorolhassa ügymegismerési és az ügyének előbbre vitelével kapcsolatos jogosultságait. E jogainak gyakorlására azonban csak **akkor van lehetősége, ha tudomást szerez a hatósági eljárás megindításáról, annak tárgyáról.** Az Ákr. indokolása – a Kúria által kifejtett elvi tételre hivatkozva – rögzíti azt, hogy ha az eljárás hivatalbóli megindításáról szóló értesítés elmaradása, az ügy tárgya megjelölésének hiánya megfosztotta az ügyfelet a hatósági eljárási cselekményekről való tudomásszerzéstől, az azokon való részvételtől, olyan nyilatkozatok, bizonyítási indítványok megtételétől, amelyek ismeretében *az elsőfokú hatóság érdemben másképpen döntött volna*, akkor a hatóság mulasztása – az ügyféli jogok gyakorlásának korlátozása miatt – jogsértést eredményez.

Az indokolás szerint az ügyféli jogok gyakorlásának szükségtelen és aránytalan korlátozása révén az érdemi döntés tartalmának befolyásolása olyan lényeges eljárásjogi hiba, amely az eljárás egészét teszi jogsértővé, *sérti a tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot.*

A feltárt tényállás alapján **a Családtámogatási Hatóság a döntését 8 napon túl hozta meg.** A hatóság a válaszában emellett **nem utalt arra, hogy az ügyfelet a hivatalból megindított eljárásról bármilyen módon hivatalosan értesítették volna**, valamint a rendelkezésemre bocsátott iratok között **sem volt fellelhető olyan irat**, amely erre utalt volna. A panaszos értesítésének elmaradását álláspontom szerint az sem magyarázza, hogy a hatóság döntését érdemben nem befolyásolta volna az ügyfél bevonása, az ugyanis a hatóság hivatalból megindított eljárásáról ebben az esetben végül egyáltalán nem értesült.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a Családtámogatási Hatóság mulasztása az eset összes körülményeit figyelembe véve a panaszos tisztességes hatósági eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okozott.

3.2. A Családtámogatási Hatóság válaszában utalt a Cst. 39. §-ára, miszerint az ellátásra jogosult **az igényelbíráló szervnek 15 napon belül** köteles bejelenteni minden olyan tény, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti. A Cst. Vhr. 3. §-a szerint a családi pótlék folyósításának, szüneteltetésének időtartama alatt **írásban be kell jelenteni az ellátásra jogosult lakcímének megváltozását.** Mindezzel összefüggésben a Családtámogatási Hatóság arra hívta fel a figyelmemet, hogy a panaszos csak 2018. szeptember 19-én jelentett be **lakcímváltozást**, így a Családtámogatási Hatóság a panaszos hibájából nem tudta a megfelelő címre küldeni a családi pótlék szüneteltetéséről hozott döntését.

A Családtámogatási Hatóság válasza nyomán **áttekintettem az Ákr. hivatalbóli eljárásra vonatkozó rendelkezéseit és azok indokolását.** A hatósági ügyek elsöprő többsége kérelemre indul, így a törvény ezt tekinti az eljárás alapvető típusának, és ehhez képest állapítja meg az általános eljárási szabályok rendszerét az Ákr. VII. fejezetében.

Mindezek alapján álláspontom szerint a hatósági eljárásban a törvény keretei között a hivatalból való eljárás elve érvényesül a tényállás megállapítása, a bizonyítás módja és terjedelme, az ügy szempontjából fontos valamennyi körülmény figyelembevétele, a hatóság döntéseinek önálló felülvizsgálata tekintetében. Az Ákr. 103. § (1) bekezdése pedig

kimondja, hogy a hivatalbóli eljárásokban e törvénynek a kérelemre indult eljárásokra vonatkozó rendelkezéseit az e fejezetben foglalt eltérésekkel kell alkalmazni. A tényállás feltárásával kapcsolatosan az Ákr. 105. §-a a hivatalbóli eljárások során teszi lehetővé az ügyfél adatszolgáltatásra történő kötelezését.

Mindezek ismeretében tehát a családi pótlék folyósítása szüneteltetésének elrendelésére irányuló eljárásban a hatóság **hivatalból tisztázza az ügy teljes tényállását, amelyhez hozzátartozik az ügyfél azonosítása, illetve az adatainak az ügygel összefüggő feltárása is.** A rendelkezésemre álló információk alapján a hivatalból indult eljárás alanyának, vagyis a panaszosnak a lakcímadatával összefüggésben **három eltérő lakcímadat állt a Családtámogatási Hatóság rendelkezésére.** Ezek közül egy a saját adatbázisa szerinti lakcím, egy az interfész kapcsolaton keresztül a lakcímnnyilvántartásban fellelhető adat (itt az ügyfél állandó lakcíme szerepelt), valamint a Gyámhatóság jelzésében szereplő, az ügyfél tényleges tartózkodási helye szerinti lakcím. A jelzésben ráadásul mindkét szülő telefonszáma is ismert volt.

Amint arra az igazságügyi miniszter utalt válaszában, az 1996. évi XX. törvény 37. § (1) bekezdés e) pontja alapján **a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás szerve – kapcsolati kód alkalmazásával – köteles rendszeres adatszolgáltatást teljesíteni a családtámogatások ügyében eljáró szerv részére** az ellátásban részesülő személy családi és utónevének, anyja nevének, születési helyének és időpontjának, lakóhelyének, tartózkodási helyének változásáról, továbbá az érintett elhalálozásáról.

A miniszter válaszában arra is utalt, hogy a Magyar Államkincstár központi szerve által üzemeltetett családtámogatási szakrendszerben az *említett rendszeres adatszolgáltatás egy interfész kapcsolaton keresztül, a lakcímnnyilvántartás adataiban bekövetkezett változásokat azonnal „leképező” módon valósul meg, amelyhez a hozzáférés a családtámogatási ügyben eljáró valamennyi hatóság számára biztosított.*

Hivatkozott egyben **a családi pótlék folyósításával összefüggésben a családtámogatási szervek és az ellátásra jogosultak között a – többi ügýtípushoz képest – kivételesen tartós időtartam alatt fennálló kapcsolatra.** A hosszú időtartam alatt az ügyfelek élethelyzetében bekövetkező, az emberi életviszonyok szövevényes voltából természetszerűen következő változások, illetve azoknak a folyósítandó ellátási összegre (vagy egyáltalán a jogosultság feltételeinek fennállására) való direkt hatása indokolja az ügyfél számára a Cst. és a végrehajtási rendelet által előírtak szerinti **bejelentési kötelezettséget.** A Cst. Vhr. 3. §-a a már megállapított és fennálló jogosultság ideje alatt bekövetkezett bizonyos változások bejelentési kötelezettségét írja elő, mivel hosszú időtartamon keresztül havi rendszerességgel folyósított ellátásról van szó, amely tekintetében a jogosulatlan kifizetések elkerülése érdekében fontos, hogy a hatóság a változásokról mielőbb tudomást szerezzen.

A miniszter fenti álláspontjával alapvetően magam is egyetértek. Álláspontom szerint azonban egy tartós jogviszonyban nemcsak az ügyfél érdeke a rá vonatkozó valós adatok hatóság felé való bejelentése, hanem **a hatóságnak is érdeke, hogy az ügyféllel kapcsolatot tartson.** E célt éppen a törvény szerint biztosított hatósági nyilvántartás adatbázisának elérhetősége is szolgálja, különös figyelemmel a miniszter által is idézett Cst. Vhr. hivatkozott, 2017 januárja óta hatályos 2. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezésre, amely szerint *„A lakcím megállapítása szempontjából a személyiadat- és lakcímnnyilvántartás adatai irányadóak.”*

Mindezekre figyelemmel **álláspontom szerint a tényállás teljes körű feltárásának körébe a Családtámogatási Hatóság által ismert három lakcím valódiságának a tisztázása is beletartozik.**

A feltárt tényállás alapján tehát abban, hogy a Családtámogatási Hatóság nem az ügyfél lakcímére küldte meg döntését, nemcsak az ügyfél általi lakcímadat bejelentésének elmulasztása, hanem a Cst. Vhr 2. § (3) bekezdésében foglalt rendelkezés figyelmen kívül hagyása is közrejátszott.

Mindezek alapján megállapítom, hogy a tényállás tisztázására vonatkozó kötelezettség Családtámogatási Hatóság általi elmulasztása a tisztességes eljáráshoz való joggal összefüggő visszásságot okozott. Ezzel összefüggésben rá kell mutatnom arra is, hogy a közlés tényéhez fontos jogkövetkezmény és jogosultság kapcsolódik: a jogorvoslati jog tényleges biztosítása. Ha a hatóság döntését nem megfelelően közli, azzal csorbulhat az ügyfél tájékoztatáshoz és jogorvoslathoz való joga is.

3.3. A Családtámogatási Hatósághoz az ügyfél által bejelentett tartózkodási hely érvényessége kapcsán feltártak szerint a panaszos lakcímkártyáján egy állandó lakóhely és egy tartózkodási hely van feltüntetve. A tartózkodási hely megegyezett azzal a címmel, amit a panaszos a Családtámogatási Hatóságnak 2018 szeptemberében bejelentett. E tartózkodási helyet 2008-ban jelentette be és érvényességi idejeként 2013 novemberét jelölték meg.

Az egyedi ügyben vizsgált körülmények időpontjában hatályos Nytv. 26. § (1) bekezdése² kimondta, hogy a Magyarország területén élő, e törvény hatálya alá tartozó polgár köteles beköltözés vagy kiköltözés után három munkanapon belül lakóhelyének, illetve tartózkodási helyének címét nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni. A Nytv. 5. § (3) bekezdése³ értelmében a polgár tartózkodási helye: annak a lakásnak a címe, ahol – lakóhelye végleges elhagyásának szándéka nélkül – három hónapnál hosszabb ideig tartózkodik. Az Nytv. 5. § (4) bekezdése szerint a polgár lakcímadata: *bejelentett lakóhelyének, illetve tartózkodási helyének címe (a továbbiakban együtt: lakcím)*. A tartózkodási hely érvényességével kapcsolatosan a törvény külön rendelkezést tartalmaz: az Nytv. 27. § (3) bekezdése alapján a tartózkodási helyet – **annak bejelentésétől számított öt éven belül** – **ismét be kell jelenteni. Az ismételt bejelentés hiányában az érintett tartózkodási helye e törvény erejénél fogva megszűnik.**

A panaszosnak tehát a **Családtámogatási Hatósághoz bejelentett lakcíme (tartózkodási helye) megszűnt**, a panaszos **jogszerűen csak állandó lakóhellyel** rendelkezett a bejelentése időpontjában. E tény azonban az adatváltozás bejelentésekor és annak elfogadásakor a **Családtámogatási Hatóság nem észlelte**, így egy a törvény erejénél fogva megszűnt, a bejelentés időpontjában már nem létező tartózkodási helyet jegyzett be a saját nyilvántartásába. *Mindezek alapján a Családtámogatási Hatóság eljárásának ezen eleme is alkalmas volt arra, hogy a panaszos tisztességes eljáráshoz való jogával összefüggő visszásságot okozzon.*

4. A családtámogatásoknál a lakcímváltozás bejelentésével kapcsolatos szabályokról

A feltárt körülmények ismeretében általánosságban vizsgáltam továbbá a **családtámogatás keretében a fél számára előírt bejelentési kötelezettségeket meghatározó rendelkezéseket**. A kiindulópontot az Nytv. 2022. január 1-jétől hatályos 5. § (2) bekezdése képezte, amely kimondja, hogy „a polgár lakóhelye: **annak a lakásnak** vagy szállásnak (a továbbiakban együtt: lakás) **a címe, amely a polgár állammal**, továbbá a természetes és jogi személyekkel, jogi személyiséggel nem rendelkező szervezetekkel **való**

² Az Nytv. 2022. január 1-jétől hatályos szabályozása szerint: 26. § (1) A Magyarország területén élő, e törvény hatálya alá tartozó polgár köteles lakóhelyének címét nyilvántartásba vétel céljából bejelenteni. A tartózkodási hely címe bejelenthető (a lakó-, illetve a tartózkodási hely bejelentése a továbbiakban együtt: lakcímbejelentés), vagy a 26/A. §-ban meghatározottak szerint valamely jogosultság feltételeként bejelentendő. Ha a lakcímbejelentésre költözéssel összefüggésben kerül sor, a bejelentést a beköltözéstől vagy a kiköltözéstől számított három munkanapon belül kell megtenni.

³ Az Nytv. 2022. január 1-jétől hatályos szabályozása szerint: 5. § (3) A polgár tartózkodási helye: annak a lakásnak a címe, ahol a polgár - a lakóhely-változtatás szándéka nélkül - három hónapnál hosszabb ideig tartózkodik

hivatalos kapcsolattartása, valamint lakóhelyhez kötött jogai és kötelezettségei megalapozásául **szolgál**.

A Cst. 39. §-a értelmében az ellátásra jogosult az igényelbíráló szervnek 15 napon belül köteles bejelenteni minden olyan tény, adatot, amely az ellátásra jogosultságát vagy annak összegét érinti. Ennek további részletszabályaként a **Cst. Vhr. 3. § a) pont ah) alpontja** azt mondja ki, hogy a családi pótlék folyósításának, szüneteltetésének időtartama alatt írásban be kell jelenteni az ellátásra jogosult nevének, fizetési számlaszámának vagy lakcímének megváltozását. A **Cst. Vhr. 2. § (3) bekezdésében** foglalt rendelkezés szerint ezzel szemben *„A lakcím megállapítása szempontjából a személyiadat- és lakcímnyilvántartás adatai irányadóak.”*

A lakcímadat tekintetében a Cst. Vhr. fenti rendelkezései értelmében az ügyfélnek a hatóság felé a lakcímét vagy a számlaszámát **kell bejelenteni** (az eredeti, még 1998-ban hozott 3. § értelmében), miközben a hatóság számára az ügyfél lakcímadatának megállapítása szempontjából **a személyiadat- és lakcímnyilvántartás adatai irányadóak** (a 2017-ben beépített 2. § (3) bekezdés szerint). Ez utóbbi közhiteles nyilvántartás egy interfész kapcsolaton keresztül valamennyi családtámogatási hatóság részére közvetlenül elérhető.

A lakcímadat bejelentésére és a lakcímnyilvántartás adatainak figyelembevételére vonatkozó rendelkezések alapján **az ügyfelek lakcímadatai tekintetében párhuzamosan, egymástól eltérő tartalommal kettős adatbázis jöhet létre**. Bizonytalanság alakulhat ki így az ügyfél tényleges lakcímadatának hatóság általi megállapításakor, a tényállás tisztázásának kötelezettsége tekintetében pedig ez **plusz terhet ró a hatóságra**. Másrészt az ügyféltől a Cst. Vhr. 3. § a) pont ah) alpontja alapján a hatóság egy „vagylagosan teljesítendő” olyan adat bejelentését várja, amelynek tekintetében a hatóságnak ugyanezen jogszabály másik rendelkezése – azaz a 2. § (3) bekezdése alapján – egy közhiteles központi nyilvántartás adatát kell irányadónak tekintenie, amelyhez közvetlenül hozzáfér.

Mindezek alapján álláspontom szerint a Cst. Vhr. hivatkozott rendelkezései között **belső ellentmondás, kollízió feszül**, amely a jogalkalmazó részéről jogértelmezéssel megfelelően nem oldható fel (ellentétes irányú kötelezettségeket ír elő). A jogbiztonság követelménye alapján pedig nem állja meg a helyét, hogy a később alkotott **jogszabály lerontaná** a korábbi (lex posterior derogat legi priori elve), szükséges a jogszabály világossá és egyértelművé tétele. A jogalkotó szakpolitikai szempontok szerint mérlegelheti, hogy melyik megoldást választja az ügyfelek lakcímadatainak aktuális nyomon követéséhez.

Mindezek alapján megállapítom, hogy az egyedi ügyben alkalmazott Cst. Vhr. 3. § a) pont ah) alpontja és 2. § (3) bekezdése között fennálló, jogértelmezéssel fel nem oldható kollízió következtében kialakuló bizonytalan gyakorlat alkalmas arra, hogy a jogbiztonság követelményét sértse.

5. Összegzés

Az egyedi ügyben egy Magyarországon élő szülő a gyermeke tanulói jogviszonyának szüneteltetését jelentette be annak iskolájánál, mivel úgy gondolta, hogy megtalálta gyermeke számára a megfelelő Magyarországon működő, de külföldi iskolát. Az eddigi ombudsmani vizsgálati tapasztalatok szerint a szülők jellemzően akkor folyamodnak e megoldáshoz, amikor gyermeküket szeretnék kivonni a hazai oktatási rendszer mindennapos iskolába járása alól, mert úgy gondolják, hogy az nem szolgálja a gyermekük érdekét.

Az Iskola igazgatója a szülőnek adott válaszában jelezte, hogy a szüneteltetés helyett csak megszüntetni tudja a tanuló jogviszonyát, azt is csak akkor, ha a kérelmet mindkét szülő benyújtja, és csatolják a másik iskola hiteles befogadó nyilatkozatát. Amíg ez nem történik meg, addig az Iskola a tanuló hiányzását igazolatlanként tartja nyilván. Az új, 2018. februári kérelmükben a szülők gyermekük tanulói jogviszonyának megszüntetését kérték, az igazgató ugyanakkor csak 2018 májusában döntött arról, hogy nem engedélyezi a tanuló

jogviszonyának megszüntetését. Az eltelt időszak első felében az Iskola abban a tévedésben volt, hogy panaszos gyermeke már nem az Iskola tanulója, noha az igazgató nem szüntette meg a tanuló jogviszonyát. Csak 2018. márciusban észlelte egy társhatóság jelzése alapján, hogy a gyermek mégis az Iskola tanulója: ekkorra a gyermeknek már 166 óra mulasztása gyűlt össze. Az Iskola ennek észlelését követően értesítette a Gyámhatóságot, a gyermekjóléti szolgálatot és a szabálysértési hatóságot, az ügyben különösen érintett szülőt azonban még ekkor sem tájékoztatta.

A vizsgálat az Iskola eljárásával kapcsolatosan feltárta, hogy az Iskolához benyújtott szülői kérelemben foglaltakról az igazgató döntése észszerű határidőn túl született meg. Ehhez az is hozzájárult, hogy az Iskola belső szabályzatai nem tartalmaznak olyan előírást, amely a szülői kérelmekre adandó iskolai válaszok, döntések meghozatalának határidejét rögzítené.

Az Iskola eljárása az érintett tanulója oktatáshoz való jogát sértette, aki emiatt hosszabb időre kiesett az érdemi oktatásból. A gyermek érdeke az oktatásban való részvétel, ennek gátló körülményeit, akadályait elsőként az Iskola észleli akkor, amikor a gyermek nem jár iskolába, a tankötelezettségének nem tesz, vagy nem tud eleget tenni. Az Iskola feladata, hogy mielőbb, már az első igazolatlan óra után jelzéssel éljen a szülő felé, majd ezt követően a jogszabályban meghatározott eljárásrend szerint a gyermekjóléti szolgálatot, illetve a gyámhatóságot és a szabálysértési hatóságot értesítse. Ha e kötelezettségének nem tesz eleget, akkor a gyermek – mint ahogyan a vizsgált ügyben is történt – akár több hónapon keresztül oktatás nélkül maradhat. Álláspontom szerint, ha az Iskola időben felismerte volna, hogy a gyermek mulasztott, és ennek megfelelően megteszi a szükséges intézkedéseket, akkor a gyermeket – megfelelő intézkedési terv mellett – időben vissza lehetett volna vezetni az iskolába, vagy akár a gyermek igényeinek jobban megfelelő iskolaváltásra jogszerűen sor kerülhetett volna. Az Iskola nem megfelelő jogi ismerete, elhúzódozó eljárása miatt a gyermek hiányzása oda vezetett, hogy a panaszos szülőnek járó családi pótlék kifizetését szüneteltették.

A vizsgálat szerint az eljárásban érintett további hatóságok tevékenysége is közrehatott az alapjogi visszasságok kialakulásában: a Gyámhatóság ugyan a védelembe vételi eljárást megindította, arról azonban csak késedelmesen értesítette a Családtámogatási Hatóságot, amely a hivatalból megindított eljárása során szintén mulasztott, döntését nyolc napon túl hozta meg, miközben eljárásáról elmulasztotta értesíteni az érintett ügyfelet. A Családtámogatási Hatóság továbbá a panaszos lakcímadatai tekintetében nem tárta fel teljeskörűen a tényállást, így a panaszos már csak akkor értesült a már meghozott döntésről, amikor a csökkentett összegű családi pótlékot a számlájára utalták. Egy hivatalból indult eljárásban pedig nemcsak az ügyfélnek, hanem a hatóságnak is érdeke, hogy döntése a címzetthez elérjen, mivel a hivatalból indult eljárásról az ügyfél mástól, mint az eljáró szervtől nem értesülhet. Ha pedig ezen eljárásban egy ügyfélnek több lakcímadata is ismert a hatóság előtt, akkor magának a hatóságnak kell tisztázni, hogy melyik a helyes cím, melynek egyik módja a lakcímnnyilvántartás adatainak figyelembe vétele.

Az ügyben a Családtámogatási Hatóság később, az ügyfél által bejelentett lakcímadat változásakor pedig egy lejárt, megszűnt lakcím bejelentését fogadta el. Az egyedi ügyben nemcsak a jogalkalmazás szintjén jelentkeztek problémák, a vizsgálat rámutatott, hogy a családtámogatási hatóságok eljárását meghatározó végrehajtási kormányrendelet belső ellentmondással terhes.

Intézkedéseim

A jelentésben feltárt, alapvető joggal összefüggő visszásság jövőbeni bekövetkezése lehetőségének megelőzése érdekében

1. az Ajbt. 37. §-a alapján *felkérem* a kultúráért és innovációért felelős minisztert, hogy – a pénzügyminiszterrel együttműködésben – kezdeményezze a Cst. Vhr. lakcímadat-bejelentési kötelezettségre vonatkozó rendelkezései (a 3. § a) pont ah) alpontja és a 2. § (3) bekezdése) módosításával a kollízió feloldását, a szabályozás világossá és egyértelművé tételét;
2. az Ajbt. 32. §-a alapján *kezdeményezem* a Budapest XV. Kerületi László Gyula Gimnázium és Általános Iskola igazgatójánál, hogy
 - a) az Iskolához benyújtott és a feladatkörükbe tartozó szülői kérelmek elbírálásának, a döntések meghozatalának határidejét az Iskola belső szabályzatában határozza meg;
 - b) a jövőben a tanulói hiányzásokkal kapcsolatos jogszabályban meghatározott intézkedési, illetve értesítési kötelezettségének határidőben és minden érintett felé teljeskörűen tegyen eleget;
3. az Ajbt. 31. §-a alapján *felkérem* Budapest Főváros Kormányhivatalának főispánját, hogy a jövőre nézve az ügyben eljáró Gyámhatóság és a Családtámogatási Hatóság vezetőjének figyelmét hívja fel a hatályos jogszabályoknak megfelelő, az ügyféli jogokat tiszteletben tartó eljárás folytatásának szükségességére.

Budapest, 2022. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos